

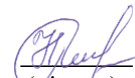

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут природокористування та
гуманітарних наук
Кафедра філософії і суспільних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА
ОК 15 Історія світової суспільно-політичної думки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

Шаkun Н.В.
(прізвище та ініціали)

«01» вересня 2025 р.

Розробник (-и): Колєватов О.О, доцент, к.і.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри філософії і суспільних наук
(назва кафедри)

Протокол від «01» вересня 2025 р. № 8

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

(підпис)

Шаkun Н.В.
(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	1 рік навчання / 2 семестр ОПП «Аналітика суспільно-політичних процесів», першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Викладач (-і)	Колєватов Олексій Олександрович, доцент кафедри філософії і суспільних наук, к.і.н.
Профайл викладача (-ів)	https://dfss.stu.cn.ua/kafedra/komanda/komanda-kol%d1%8dvatov/
Контакти викладача	aleksk79@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. Історія суспільно-політичної думки – одна із важливих складових духовної культури людства. У ній сконцентрований величезний політичний досвід минулих поколінь, відображені основні напрямки попередніх досліджень суспільно-політичної проблематики. Цей пізнавальний досвід, ідеї та досягнення минулого помітно впливають на погляди, орієнтації, на теорію та практику сьогодення. Історія суспільно-політичної думки дозволяє зрозуміти, як в боротьбі і зіткненнях різноманітних поглядів, позицій одночасно йшов і йде процес розвитку пізнання природи держави, поглиблювалися уявлення про свободу, справедливість, законність, «ідеальний» устрій держави, свободи людини, форми і принципи взаємин особи та влади тощо. Дисципліна складається з двох модулів: «Історія світової суспільно-політичної думки з найдавніших часів до XV ст.», «Історія світової суспільно-політичної думки XV – XXI ст.».

3. Мета та завдання курсу. Метою викладання навчальної дисципліни «Історія світової суспільно-політичної думки» є опанування різноманітних ідей, концепцій, поглядів, позицій стосовно процесу розвитку пізнання природи держави, уявлень про свободу, справедливість, законність, «ідеальний» устрій держави, свободи людини, форми і принципи взаємин особи та влади.

Основні завдання навчальної дисципліни «Історія світової суспільно-політичної думки»:

- вивчення історичної трансформації знань про політику і суспільство в межах усієї хронології розвитку суспільно-політичних ідей;
- формування у здобувачів вищої освіти навичок самостійного аналізу теоретичних робіт найвідоміших представників суспільно-політичної думки для професійної орієнтації в загальносвітових тенденціях;
- допомога в оволодінні сучасними методами аналізу особливостей становлення та розвитку суспільно-політичної думки від Стародавнього світу до сучасності.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має набути або розширити загальні (ЗК) та спеціальні (фахові) (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК3. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

СК3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про розвиток основних філософських ідей, учень та напрямків.

СК10. Здатність аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальнонаукової проблематики.

СК11. Здатність застосовувати в професійній діяльності знання про засади, розвиток і сучасний стан наукового та гуманітарного знання.

4. Результати навчання. Здобувач має досягти або вдосконалити програмні результати навчання (ПРН) передбачені освітньою програмою:

ПРН4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики.

ПРН16. Вміти застосовувати загальногуманітарні та філософські знання в різних сферах життєдіяльності.

ПРН18. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

У результаті вивчення навчальної дисципліни ЗВО повинен **знати**: найважливіші етапи історичного розвитку світової суспільно-політичної думки (суспільно-політичні вчення та погляди стародавнього світу та доби античності, середньовічна суспільно-політична думка, суспільно-політичні і правові вчення доби Відродження та Реформації, політичні концепції періоду буржуазних революцій XVII - XVIII ст., становлення теоретичних моделей держави та права в концепціях XVIII – початку XX ст., розвиток суспільно-політичної думки в XX – XXI ст.).

ЗВО повинен **вміти**:

- аналізувати літературу з соціокультурної та загальногуманітарної проблематики та оцінювати явища розвитку суспільно-політичної думки в контексті світової історії;
- добирати необхідну інформацію з різних джерел та зіставляти суспільно-політичну думку з історичними процесами у різних країнах світу;
- застосовувати набуті знання в різних сферах життєдіяльності та представляти зміст найважливіших суспільно-політичних концепцій.

5. Пререквізити. Передумовою для вивчення дисципліни є базові знання з дисциплін «Історія української державності і культури» та «Філософія Давнього світу».

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	24
Семінарські (практичні) заняття	16
Самостійна робота	80
Індивідуальне завдання	контрольна робота
Всього кредитів (годин)	4 (120 годин)

Форма проведення занять – лекційні, семінарські (практичні), самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів.

7. Тематика курсу.

Змістовий модуль 1. Історія світової суспільно-політичної думки з найдавніших часів до XV ст.

Тема 1. Предмет, мета та завдання світової суспільно-політичної думки

Актуальність та предметна своєрідність історії світової суспільно-політичної думки. Структура світової суспільно-політичної думки. Мета та завдання історії світової суспільно-політичної думки.

Тема 2. Суспільно-політичні вчення Стародавнього світу

Особливості державного управління та соціально-політичні передумови зародження політичної думки в стародавньому Єгипті. Джерела вивчення політичної думки в стародавньому Єгипті. «Закони Хаммурапі» як джерело стародавньої політичної думки. Аналізувати літературу з філософської та соціокультурної проблематики при аналізі особливостей формування староіндійської суспільно-політичної традиції. Ведичний період розвитку суспільно-політичної думки. Брахманізм: погляди на общинно-кастову систему та політичний устрій. Значення «Законів Ману» та «Артхашастри». Проблема царської влади у староіндійській політичній теорії. Добирати необхідну інформацію з різних джерел та аналізувати особливості політичної думки стародавнього Китаю. Політична та етико-правова доктрина конфуціанства. Соціально-політичне вчення даосів. Політична філософія моїзму. Конструювання деспотичної держави у вченні легістів.

Тема 3. Суспільно-політичні погляди доби античності

Політичний лад грецького суспільства за поемами Гомера «Іліада» та «Одіссея». Політичний устрій полісів у поемах Гесіода. Політико-правові ідеї «Семи мудреців». Філософсько-політичні підходи Піфагора та піфагорійців. Учення Геракліта про державу та закон. Політика як мистецтво: підходи Демокріта. Етико-політична позиція Сократа. Ідеальна держава Платона. Політичні погляди Арістотеля. Етико-філософські підходи до політики епікуреців. Політичний ідеал стоїків. Політичні погляди Полібія. Аналізувати літературу з філософської та соціокультурної проблематики при вивченні становлення політико-правових інститутів римської держави. Політико-правові погляди Цицерона. Політичні концепції римських стоїків.

Тема 4. Середньовічна суспільно-політична думка

Історичні та соціально-правові умови становлення ранньохристиянської політичної культури. Загальна характеристика християнської політичної доктрини. Апологетика та її значення для формування християнських політичних ідей. Політична теорія св. Августина: град Божий і град земний. Загальна характеристика політичної думки Візантійської імперії. Політичні теорії та погляди Євсевія Кесарійського, Юстиніана, Фотія I. Погляди на державу, право і закон Томи Аквінського. Добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури, критично аналізувати й інтерпретувати її для характеристики середньовічної мусульманської політичної думки. Філософсько-політичні погляди аль-Фарабі. Релігійно-філософський підхід до аналізу політичного Ібн Рушда. Підходи Ібн Таймійї до халіфату, влади та її легітимності. Погляди Ібн Хальдуна на природу держави та форми її правління. Політичне вчення М. Падуанського. Політична концепція В. Оккама.

Змістовий модуль 2. Історія світової суспільно-політичної думки XV – XXI ст.

Тема 5. Становлення суспільно-політичних ідей в добу Відродження та буржуазних революцій XVI – XVIII ст.

Загальна характеристика політико-правових концепцій доби Відродження. Аналізувати та коментувати літературу з філософської та загальногуманітарної проблематики при вивченні християнських гуманістичних концепцій політики, права та державного управління. Політико-правові ідеї Н. Мак'явеллі та Ж. Бодена. Передумови виникнення та загальна характеристика реформаційного руху на початку XVI ст. Релігійні та політико-правові ідеї М. Лютера. Народна Реформація Т. Мюнцера. Світогляд і релігійно-політична діяльність Ж. Кальвіна. Політичні та правові погляди Г. Гроція. Вчення Б. Спінози про державу і право. Основні напрями політичної думки в період Англійської революції XVII ст. Т. Гоббс про природне право, договірне походження держави та її форми. Політико-правова концепція Дж. Локка. Внесок мислителів періоду буржуазних революцій XVII ст. у розвиток світової політичної думки.

Утопія та традиція в політичній теорії та політичному процесі. «Утопія» Т. Мора. Зародження та розвиток утопії в Англії XVII ст. Утопічна традиція Франції XVII ст. «Місто Сонця» Т. Кампанелли. Загальна характеристика просвітницьких політико-правових концепцій. Антифеодальна та антикатолицька доктрина Вольтера. Політичні ідеї Д. Дідро. Політико-правові погляди Ш.-Л. Монтеск'є. Суспільний договір і народний суверенітет у теорії Ж.-Ж. Руссо. Радикалізм поглядів К. А. Гельвеція та П. А. Гольбаха. Політико-правові концепції англійських мислителів (А. Сміт, Д. Юм). Політико-правові погляди німецьких просвітників. Вплив Просвітництва на формування американської політичної думки. Політико-правова концепція Т. Пейна. Т. Джефферсон та його теоретична і практична спадщина. Влада, демократія та суспільний договір у концепції А. Гамільтона. Федералізм та ідея республіканського правління в політико-правовій ідеології США (Дж. Медісон, Дж. Адамс, Б. Франклін).

Тема 6. Радикалізація політичних ідей за часів Великої французької революції

Аналізувати інформацію з різних джерел для розгляду суспільно-політичних передумов виникнення радикальних ідей часів Великої французької революції. Політико-правові погляди лідера яacobинської диктатури М. Робесп'єра. Політичне вчення Ж.-П. Марата. Утопічний соціалізм Г. Бабефа.

Тема 7. Становлення теоретичних моделей держави та права в концепціях XVIII – початку XX ст.

Консерватизм як реакція на виклики Великої французької революції. Основні ідеї консервативної традиції. Політичне вчення Е. Берка як підґрунтя класичного консерватизму. Традиціоналізм Ж. де Местра. Основні закони суспільства в ученні Л. де Бональда. Аналізувати літературу з філософської та соціокультурної проблематики для вивчення історичних умов формування політичних та етико-правових ідей в Німеччині в кінці XVIII – на початку XIX ст. Особливості етико-правової концепції І. Канта. Ідеї національної держави у вченні Й.-Г. Гердера. Політичні погляди Г. Гегеля. Концепція національної держави Й. Г. Фіхте. Війна як засіб здійснення політики в концепції К. Клаузевіца. Лібералізм як суспільно-політична доктрина кінця XVIII – першої половини XIX ст. А. Сміт та «політика laissez-faire». Утилітаризм Дж. Бентама. Класичний лібералізм Б. Констана. Теорія демократії А. Токвіля.

Позитивізм О. Конта та його вплив на розвиток політичної думки. Ліберальна політична доктрина Дж. С. Міля. Політичні погляди М. Штірнера та П. Ж. Прудона. Політичні погляди Ф. Ласалю. Реформістський підхід до соціалізму Е. Бернштейна. Політичні погляди Ф. Ніцше. Органічна теорія держави Г. Спенсера. Ефективно працювати з інформацією при аналізі політичних ідей ідеологів європейських національних рухів XIX ст. Соціально-історичні передумови й теоретичні джерела політичного вчення марксизму. Марксистські погляди на походження й сутність держави. Вчення марксистів про соціалістичну революцію та диктатуру пролетаріату. Політичні погляди К.-А. Сен-Сімона. Соціалістичний ідеал Р. Оуена. Модель справедливого соціального устрою Ш. Фур'є. Революційна утопія Л. Бланкі. Романтичний комунізм Е. Кабе. Соціальна утопія А. Дезамі.

Тема 8. Розвиток суспільно-політичної думки в XX – XXI ст.

Розвиток суспільно-політичної думки на початку XX ст. Вплив біхевіоралізму та постбіхевіоралізму на розвиток політичної науки. Західноєвропейська суспільно-політична думка 50-х – 80-х рр. XX ст. Вивчення громадської думки та використання отриманих теоретичних знань для оцінки конкретних ситуацій, що виникають в різних сферах життєдіяльності. Становлення концепції тоталітаризму. Застосування в професійній діяльності знань про сучасний стан гуманітарного знання. Проблема глобалізації.

Теми лекційних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, мета та завдання світової суспільно-політичної думки	1
2	Суспільно-політичні вчення Стародавнього світу	3
3	Суспільно-політичні погляди доби античності	3
4	Середньовічна суспільно-політична думка	3
5	Становлення суспільно-політичних ідей в добу Відродження та буржуазних революцій XVI – XVIII ст.	5
6	Радикалізація політичних ідей за часів Великої французької революції	2
7	Становлення теоретичних моделей держави та права в концепціях XVIII – початку XX ст.	5
8	Розвиток суспільно-політичної думки в XX – XXI ст.	2
Разом		24

Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Суспільно-політичні вчення Стародавнього світу	2
2	Суспільно-політичні погляди доби античності	2
3	Середньовічна суспільно-політична думка	2
4-5	Становлення суспільно-політичних ідей в добу Відродження та буржуазних революцій XVI – XVIII ст.	4
6-7	Становлення теоретичних моделей держави та права в концепціях XVIII – початку XX ст.	4
8	Розвиток суспільно-політичної думки в XX – XXI ст.	2
Разом		16

Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, мета та завдання світової суспільно-політичної думки	5
2	Суспільно-політичні вчення Стародавнього світу	10
3	Суспільно-політичні погляди доби античності	10
4	Середньовічна суспільно-політична думка	10
5	Становлення суспільно-політичних ідей в добу Відродження та буржуазних революцій XVI – XVIII ст.	15
6	Радикалізація політичних ідей за часів Великої французької революції	5
7	Становлення теоретичних моделей держави та права в концепціях XVIII – початку XX ст.	15
8	Розвиток суспільно-політичної думки в XX – XXI ст.	10
Разом		80

8. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання знань ЗВО здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу (шкалу Університету) та шкалу ECTS, відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету “Чернігівська політехніка”» https://stu.cn.ua/wp-content/stu-media/normobaza/normdoc/norm-osvitproces/polozhennya-pro-potochne-ta-pidsumkove-oczinyuvannya-znan-zdobuvachiv-vo.pdf. Система оцінювання знань з навчальної дисципліни включає поточний та семестровий контроль знань. ЗВО може набрати до 75% (75 балів) підсумкової оцінки за виконання протягом семестру всіх видів робіт і до 25% (25 балів) підсумкової оцінки на екзамені, які сумуються в загальну оцінку за курс. Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із здобувачами вищої освіти під час лекцій, семінарських занять, усного та письмового опитувань здобувачів вищої освіти, оцінювання результатів неформальної освіти та виконання самостійної роботи. Семестровий контроль проводиться у формі екзамену відповідно до графіку навчального процесу згідно затвердженого розкладу. Для складання існують білети. Білети складаються з трьох питань (1 та 2 теоретичні питання – до 8,5 балів, 3 теоретичне питання – до 8 балів). У 7-8,5 (7-8) балів оцінюється відповідь на питання, яка є повною, її зміст відповідає сутності поставленого питання, (допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки). 5-6 балів – відповідь правильна, послідовна, логічна, але ЗВО допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу; 3-4 бали ЗВО володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення; 1-2 бали ЗВО виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу; відповідь не розкриває поставлених запитань чи завдань; допускає грубі помилки; 0

	балів – ставиться коли відповідь на питання є повністю правильною. Оцінювання успішності ЗВО під час семестрового контролю вноситься у відомість успішності та навчальну картку здобувача вищої освіти в автоматизованій системі управління – АСУ «ВНЗ».
Вимоги до контрольної роботи	Контрольна робота – це самостійна творча робота із запропонованої викладачем переліку тем для самостійного вибору здобувачами вищої освіти та виконується як позааудиторна робота. Завдяки контрольній роботі перевіряється рівень самостійного мислення здобувача вищої освіти, його вміння обробляти та аналізувати матеріал, робити узагальнюючі висновки, практично застосовувати знання, здобуті в процесі навчання. Контрольна робота не може бути викладом чи переказуванням чужих думок, адже має відображати власну авторську позицію. Власну думку здобувач вищої освіти аргументує шляхом викладу аргументів, підбору прикладів, аналогій, проведення паралелей. Загальна максимальна кількість балів за контрольну роботу – 11. Критерії оцінювання виконаної контрольної роботи: 9-11 балів – матеріал викладений логічно, використані джерела, щоб повно розкрити сутність питання, у тексті роботи є посилання на джерела, висновки аргументовані і обґрунтовані; 6-8 балів – матеріал викладений логічно, використані деякі джерела, щоб розкрити сутність питання, у тексті роботи є посилання на джерела, висновки недостатньо аргументовані і обґрунтовані; 3-5 балів – матеріал викладений недостатньо повно, індивідуальна робота не достатньо аргументована, обґрунтована та/або не стосується усіх поставлених завдань, у тексті роботи є деякі посилання на джерела; 0-2 бали – викладений матеріал неповний, індивідуальна робота не є структурованою, у тексті роботи немає посилань на джерела, висновки поверхневі або відсутні. Такий вид роботи кожен студент може виконати один раз протягом семестру.
Семінарські (практичні) заняття	Усне опитування включає в себе опитування за будь-яким питанням, винесеним на семінарське заняття (за вибором викладача), відповідь на питання інших ЗВО, відповідь на питання для повторення (з тем, що було вивчено раніше). Максимальна кількість балів може бути виставлена ЗВО, підготовленим до відповідей на усі питання теми, включаючи питання винесені на самостійне опрацювання. За кожне виконане завдання здобувач вищої освіти отримує певну кількість балів з урахуванням максимальної кількості балів. Здобувач вищої освіти за роботу на семінарських заняттях змістовних модулів може отримати до 8 балів. Складові частини оцінки: відповідь на питання (виконання індивідуальних завдань) – до 8 балів; доповнення – до 6 балів; запитання – до 2 балів. Загальна максимальна кількість балів за семінарські заняття – 64. Оцінюючи відповідь ЗВО, викладач керується такими критеріями, як: 7-8 балів – повне, послідовне та обґрунтоване викладення матеріалу. Відповідь свідчить про глибоке розуміння питання та його зв'язок з іншими темами та питаннями. 5-6 балів – ЗВО дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач відповідає не чітко. 3-4 бали – ЗВО виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача.

	Викладає матеріал не послідовно. Відповіді на уточнюючі запитання дає не одразу, не впевнено та не чітко. На додаткові питання викладача не відповідає, або відповідає дуже поверхово. 2 бали – ЗВО у відповіді припускається грубих помилок і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача; поверхово орієнтується в питанні та темі, яка обговорюється на семінарському занятті. 1 бал – ЗВО намагається відтворити зміст матеріалу, однак взагалі не розуміє його змісту. 0 балів отримує ЗВО, який відмовляється відповідати на запитання.
Умови допуску до підсумкового контролю	До підсумкового семестрового контролю допускаються ЗВО, які виконали всі обов'язкові види робіт та мають підсумкову оцінку від 35 балів і більше. У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має більше 30% пропусків навчальних занять (без поважних причин) від загального обсягу аудиторних годин відповідної навчальної дисципліни або не набрав мінімально необхідну кількість балів (тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які ЗВО може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»), (35 балів), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість. На ліквідацію академічної заборгованості виноситься весь обсяг теоретичного матеріалу, що передбачений робочою програмою навчальної дисципліни. Академічна заборгованість повинна бути ліквідована до атестації здобувача вищої освіти, а у випадку коли заборгованість виникла з дисципліни, знання, уміння та навички з якої, відповідно до структурно-логічної схеми підготовки фахівця, потрібні для вивчення навчальних дисциплін наступного семестру, то така заборгованість повинна бути ліквідована до початку нового семестру. Академічна заборгованість ліквідується здобувачами вищої освіти протягом наступних семестрів згідно з розкладами ліквідації академзаборгованості, що затверджуються директором ННІ за поданням відповідних кафедр. Результати ліквідації академзаборгованості відображаються в ліквідаційній відомості успішності.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1. Історія світової суспільно-політичної думки з найдавніших часів до XV ст.		0...24
1	Робота на 1-му семінарському (практичному) занятті	0...8
2	Робота на 2-му семінарському (практичному) занятті	0...8
3	Робота на 3-му семінарському (практичному) занятті	0...8
Змістовий модуль 2. Історія світової суспільно-політичної думки XV – XXI ст.		0...40
1	Робота на 1-му семінарському (практичному) занятті	0...8
2	Робота на 2-му семінарському (практичному) занятті	0...8
3	Робота на 3-му семінарському (практичному) занятті	0...8
4	Робота на 4-му семінарському (практичному) занятті	0...8

5	Робота на 5-му семінарському (практичному) занятті	0...8
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...64
Виконання контрольної роботи		0...11
Семестровий контроль (екзамен)		0...25
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

9. Обладнання та програмне забезпечення. Для проведення лекційних та семінарських (практичних) занять можуть використовуватися мультимедійний проектор, ноутбук, система відеоконференцзв'язку Microsoft Teams (для дистанційного або змішаного навчання), навчальна платформа Moodle.

10. Політики курсу.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані лабораторні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (35), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається у вигляді спілкування по питанням.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення семінарських/практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». За об'єктивних причин (наприклад, карантин, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно за погодженням із деканатом та викладачем, що читає курс.

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та семінарських (практичних) занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 15 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проектах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні контрольної роботи (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»](#)». Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

11. Рекомендована література.

1. Єрмоленко В. Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX–XX століть. Київ : Дух і літера, 2022. 480 с.
2. Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, І. Ю. Вільчинська та ін.]; 2-е вид., перероб. і доп. Львів : «Новий Світ–2000», 2024. Т.1.: Від зародження до початку XX ст. 404 с.
3. Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, І. Ю. Вільчинська та ін.]; 2-е вид., перероб. і доп. Львів : «Новий Світ–2000», 2024. Т.2. XX – початок XXI ст. 598 с.
4. Колеватов О.О., Крук О.І., Мандрагеля В.А. Аналіз суспільно-політичної думки про вплив політичних доктрин, партій та еліти на виборчий процес. *Актуальні проблеми політики*. 2025. № 76. С. 117-125.
5. Колеватов, О.О., Мандрагеля, В.А., & Крук, О.І. (2025). Аналіз світової та української суспільної думки про тенденції розвитку виборчих технологій. *Український політико-правовий дискурс*, (12).
6. Людвіг фон Мізес Лібералізм. Київ : Велл Букс, 2024. 303 с.
7. Основи громадянського суспільства та політичних знань: навч. посіб. / за заг. ред. В. І. Бортнікова. Суми : Університетська книга, 2023. 646 с.
8. Сільвестрова О.Ю., Шакур Н.В., Колеватов О.О. Компаративний аналіз впливу класичної та сучасної філософії на ідеї громадянського суспільства. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2024. № 49. С. 122–127.
9. Скрутон Роджер Консерватизм. Запрошення до великої традиції / пер. з англ. Катерина Діса. Київ : Наш Формат, 2022. 176 с.
10. Специфіка розвитку сучасного соціально-гуманітарного середовища: кол. моногр. Харків : СГ НТМ «Новий курс», 2021. 124 с.

11. Сучасні суспільно-політичні процеси у світі та Україні: монографія / авт. колектив: Т. Л. Нагорняк, М. В. Примуш, М. А. Польовий та ін. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2019. 228 с. URL: <https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/112/4/7720-15511-1-SM.pdf.pdf>
12. Шаkun, Н.В., Ян, Ц., & Колєватов, О.О. (2025). Сучасні філософські течії та їхній внесок у державницькі процеси. *Вісник гуманітарних наук*, (5).
13. Babb J. A world history of political thought. Newcastle: Edward Elgar Pub, 2021. 552 p.
14. Shakun, N., Kolievatov, O., Olkhovyk, M., Goletc, V., & Shcherbyna, N. (2024). Postcolonial perspectives in the 21st Century: a critical analysis of modern theories and methodologies. *Amazonia Investiga*, 13 (78), P. 194-208.
15. Theoretical and Humanistic reorientation of Modern society / O. Melnyk, N. Shakun, O. Herasymenko, A. Nitchenko, O. Kolievatov *WISDOM*. № 2 (2022). P. 59-67.

Інформаційні ресурси.

1. Електронний архів НУ «Чернігівська політехніка» (IRChNUT). URL: http://library2.stu.cn.ua/resursi_biblioteki/elektronnij_arhiv_chntu/
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Національна історична бібліотека України м. Києва. URL: <http://www.nibu.kiev.ua/>
4. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://elib.nplu.org/>
5. Система дистанційного навчання moodle НУ «Чернігівська політехніка». Курс «Історія світової суспільно-політичної думки». URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=8653>
6. Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Софії та Олександра Русових. URL: <http://www.libkor.com.ua/>